

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PAOLO MENGOZZI
25 päivänä heinäkuuta 2018¹

Asia C-56/17

**Bahtiyar Fathi
vastaan**

Predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite

(Ennakkoratkaisupyyntö – Administrativen sad Sofia-grad (Sofian hallintotuomioistuin, Bulgaria))

Ennakkoratkaisupyyntö – Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue – Rajavalvonta, turvapaikka ja maahanmuutto – Pakolaisaseman myöntämisedellytykset – Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteet – Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittely ilman nimenomaista päätöstä jäsenvaltion toimivallasta – Uskonnon käsite – Uskontoon perustuvan vainon syiden arviointi

1. Tässä ratkaisuehdotuksessa kyseessä oleva ennakkoratkaisupyyntö koskee asetuksen (EU) N:o 604/2013² (jäljempänä Dublin III -asetus) 3 artiklan 1 kohdan, direktiivin 2011/95/EU³ 9 ja 10 artiklan sekä direktiivin 2013/32/EU⁴ 46 artiklan 3 kohdan tulkintaa. Tämä pyyntö on esitetty Bahtiyar Fathin ja Predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsiten (kansallinen pakolaisvirasto, Bulgaria; jäljempänä DAB) välisessä asiassa, jossa viimeksi mainittu hylkäsi Fathin esittämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen.

I Tosiseikat, pääasian oikeudenkäynti ja menettely unionin tuomioistuimessa

2. Fathi, joka on Iranin kansalainen, syntyperältään kurdi ja syntynyt 20.9.1981 Marivanissa Iranin islamilaisessa tasavallassa, teki 1.3.2016 DAB:lle kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen sillä perusteella, että Iranin viranomaiset olivat kohdistaneet häneen vainoa uskonnon perusteella. Omien sanojensa mukaan hän kääntyi vuoden 2008 lopun ja vuoden 2009 alun välillä kristityksi Iranissa. Hänellä oli ollut hallussaan laitton satelliittilautanen, jonka avulla hän oli vastaanottanut kielletyn kristillisen televisioaseman Nejat TV:n lähetyksiä, ja kerran hän oli jopa soittanut tämän aseman televisiolähettykseen. Syyskuussa 2009 Iranin salainen palvelu pidätti hänet kahden päivän ajaksi, ja häntä kuulusteltiin suoraan televisiolähettykseen osallistumisesta. Pidätyksen aikana hänet pakotettiin tunnustamaan, että hän on kääntynyt kristinuskoon. Vuonna 2006 hän oli ollut Englannissa. Kesäkuussa 2012 hän oli lähtenyt laittomasti Iranista ja matkustanut Irakiin, jonne hän oli jäänyt vuoden 2015 loppuun saakka ja jossa hän oli oleskellut turvapaikanhakijana. Oleskelunsa aikana hän

1 Alkuperäinen kieli: ranska.

2 Kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta 26.6.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 604/2013 (EUVL 2013, L 180, s. 31).

3 Vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/95/EU (EUVL 2011, L 337, s. 9).

4 Kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä 26.6.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/32/EU (EUVL 2013, L 180, s. 60).

oli kääntynyt Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetun (UNHCR) puoleen, mutta tämä viranomais ei ollut tehnyt minkäänlaista päätöstä ilman henkilöllisyyttä osoittavia asiakirjoja. Kantaja ilmoitti, että hänen kristinuskoon kääntymisessään oli kyse pitkästä prosessista, joka oli seurausta kristittyjen kohtaamisesta Englannissa ja kristillisen television katsomisesta, ja että hänet oli kastettu vuoden 2008 lopun ja vuoden 2009 välillä, tarkemmin toukokuussa, Teheranissa sijaitsevassa kotikirkossa. Hän kertoi olleensa yhteydessä muihin kristittyihin Iranissa Teheranissa pidetyissä kokouksissa ("meetings"), joihin oli osallistunut kymmenisen henkilöä. Hän määrittelee itsensä "protestanttisuuteen suuntautuneeksi tavalliseksi kristityksi". Iranin viranomaisten pidätettyä hänet hän oli jatkanut yhteydenpitoa kristittyjen kanssa. Taloudellisten mahdollisuuksien puuttumisen vuoksi hän oli lähtenyt Iranista vasta vuonna 2012. Hänen lähtönsä jälkeen salainen palvelu oli etsinyt häntä ja sanonut hänen isälleen, että se halusi vain kuulustella häntä ja ettei hänen paluunsa aiheuttaisi ongelmia. Bulgarian viranomaisten puhutellessa Fathia henkilökohtaisesti tämä esitti 29.11.2012 päivätyn Nejat TV:n kirjeen.⁵

3. Fathin hakemus hylättiin DAB:n johtajan 20.6.2016 tekemällä päätöksellä (jäljempänä DAB:n päätös). Tässä päätöksessä Fathin lausumissa katsottiin olevan merkittäviä ristiriitoja ja hänen kertomustaan kokonaisuudessaan pidettiin epätodennäköisenä. Najat TV:n 29.11.2012 päivätty asiakirja hylättiin siten vääränä. DAB:n johtaja otti erityisesti huomioon sen, että Fathi ei ollut pidätyksensä vuonna 2009 ja Iranista lähtönsä vuonna 2012 välillä joutunut vainoksi katsottavien tekojen kohteeksi. DAB:n päätöksessä todettiin, ettei asiassa ollut edellytyksiä tunnustaa hänelle pakolaisasemaa turvapaikka- ja pakolaislain (Zakon za ubezhishteto i bezhantsite, jäljempänä ZUB) 8 §:n perusteella tai humanitaarisista syistä myönnettävää asemaa ZUB:n 9 §:n⁶ perusteella.

4. Fathi nosti DAB:n päätöksestä kanteen ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, joka päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- "1) Seuraako [Dublin III -asetuksen] 3 artiklan 1 kohdasta, kun sitä tulkitaan yhdessä saman asetuksen johdanto-osan 12 perustelukappaleen ja 17 artiklan kanssa, että jäsenvaltio voi tehdä päätöksen, jossa käsitellään asetuksen 2 artiklan d alakohdassa tarkoitettulla tavalla sille osoitettu kansainvälistä suojelua koskeva hakemus, vaikkei kyseisen jäsenvaltion toimivallasta ole tehty nimenomaista päätöstä asetuksessa säädettyjen perusteiden mukaisesti, kun kyseisessä tapauksessa ei ole perusteita asetuksen 17 artiklan mukaiselle poikkeukselle?
- 2) Seuraako [Dublin III -asetuksen] 3 artiklan 1 kohdan toisesta virkkeestä, kun sitä tulkitaan yhdessä direktiivin 2013/32 johdanto-osan 54 perustelukappaleen kanssa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa on, jollei poikkeusta tehdä asetuksen 17 artiklan 1 kohdan mukaisesti, tehtävä asetuksen 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettua kansainvälistä suojelua koskevasta hakemuksesta päätös, jossa jäsenvaltio sitoutuu käsittelemään hakemuksen asetuksessa säädettyjen perusteiden mukaisesti ja joka perustuu siihen, että hakijaan sovelletaan asetuksen säännöksiä?
- 3) Onko direktiivin 2013/32 46 artiklan 3 kohta tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen on oikeudenkäynnissä, jossa haetaan muutosta kansainvälisen suojelun epäämistä koskevaan päätökseen, arvioitava direktiivin johdanto-osan 54 perustelukappaleen mukaisesti, sovelletaanko hakijaan [Dublin III -asetuksen] säännöksiä, kun jäsenvaltio ei ole tehnyt nimenomaista päätöstä toimivallastaan käsitellä kansainvälistä suojelua koskeva hakemus asetuksessa säädettyjen perusteiden mukaisesti? Onko direktiivin 2013/32 johdanto-osan 54 perustelukappaleen perusteella lähtökohtana pidettävä sitä, että jos ei ole perusteita [Dublin III -asetuksen] 17 artiklan soveltamiselle ja direktiivin 2011/95 perusteella kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen on

5 Kirje, joka on toimitettu ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle, oli Nejat TV:n työntekijän Fathille osoittama ilmoitus, jossa mainitaan "asianumero YK:ssa". Tässä kirjeessä vahvistetaan, että Fathi on kristitty ja että hän oli esiintynyt sellaisena televisiölähetyksessä, ja täsmennetään, että hänen kanssaan on pidetty vuosien varrella yhteyttä eri ajankohtina hänen televisiölähetyksen puhelinneuvojille tekemiensä soittojen seurauksena.

6 ZUB:n 9 §:ssä tarkoitettu humanitaarisista syistä myönnettävä asema vastaa direktiivissä 2011/95 säädettyä toissijaista suojelua.

käsitelty jäsenvaltio, jossa hakemus on tehty, kyseessä olevan henkilön oikeudellinen asema kuuluu asetuksen soveltamisalaan siinäkin tapauksessa, että jäsenvaltio ei ole tehnyt nimenomaista päätöstä toimivallastaan asetuksessa säädettyjen perusteiden mukaisesti?

- 4) Seuraako direktiivin 2011/95 10 artiklan 1 kohdan b alakohdasta, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa on kyse uskontoon perustuvasta vainosta, jos hakija ei ole antanut lausumia tai esittänyt asiakirjoja mainittuun säännökseen sisältyvistä uskonnon käsitettä koskevista kaikista sellaisista osatekijöistä, joilla on perustavaa laatua oleva merkitys arvioitaessa kyseisen henkilön kuulumista tiettyyn uskontokuntaan?
- 5) Seuraako direktiivin 2011/95 10 artiklan 2 kohdasta, että kyse on direktiivin 10 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettusta uskontoon perustuvasta vainosta, jos hakija pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa väittää, että häntä on vainottu tiettyyn uskontokuntaan kuulumisen vuoksi, mutta hän ei ole antanut lausumia tai esittänyt näyttöä olosuhteista, jotka ovat luonteenomaisia tiettyyn uskontokuntaan kuuluvalla henkilöllä ja jotka olisivat vainoajalle syy olettaa, että kyseinen henkilö kuuluu tiettyyn uskontokuntaan – muun muassa olosuhteet, jotka liittyvät uskonnollisten toimien tai uskonnollisten mielipiteenilmausten toteuttamiseen tai toteuttamatta jättämiseen –, tai uskontoon perustuvasta tai uskonnon määräämästä henkilökohtaisesta tai ryhmän käyttäytymisestä?
- 6) Seuraako direktiivin 2011/95 9 artiklan 1 ja 2 kohdasta, kun niitä tulkitaan yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan [(jäljempänä perusoikeuskirja)] 18 ja 10 artiklan ja direktiivin 10 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettun uskonnon käsitteen kanssa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa
 - a) unionin oikeudessa tarkoitettu uskonnon käsite ei sisällä tekoja, jotka jäsenvaltioiden kansallisen oikeuden mukaan ovat rangaistavia? Voidaanko sellaisia tekoja, jotka hakijan alkuperämaassa ovat rangaistavia, pitää vainoamiseksi katsottavina tekoina?
 - b) Onko uskontoon käännynnäytämisen kiellon ja kyseisen maan lakien ja alemmanasteisten säädösten perustana olevan uskonnon oppien vastaisia tekoja koskevan kiellon yhteydessä katsottava hyväksyttäväksi sellaiset rajoitukset, jotka hakijan alkuperämaassa on saatettu voimaan toisten henkilöiden oikeuksien ja vapauksien sekä yleisen järjestyksen turvaamiseksi? Ovatko edellä mainitut kiellot sellaisinaan mainituissa direktiivin säännöksissä tarkoitettuja vainoamiseksi katsottavia tekoja, jos kieltojen rikkomisesta voi seurata kuolemanrangaistus ja vaikka lakeja ei ole suunnattu nimenomaisesti mitään tiettyä uskontoa vastaan?
- 7) Seuraako direktiivin 2011/95 4 artiklan 2 kohdasta, kun sitä tulkitaan yhdessä saman artiklan 5 kohdan b alakohdan, [perusoikeuskirjan] 10 artiklan ja direktiivin 2013/32 46 artiklan 3 kohdan kanssa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa tosiseikkojen ja olosuhteiden arviointi voidaan suorittaa ainoastaan hakijan antamien lausumien ja esittämien asiakirjojen perusteella, mutta sallittua on kuitenkin vaatia näyttöä direktiivin 10 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettun uskonnon käsitteen piiriin kuuluvista puuttuvista osatekijöistä, kun
 - kansainvälistä suojelua koskeva hakemus katsottaisiin ilman näitä tietoja perusteettomaksi direktiivin 2013/32 32 artiklassa ja 31 artiklan 8 kohdan e alakohdassa tarkoitettulla tavalla ja
 - kansallisessa oikeudessa säädetään, että hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan viranomaisen on selvitettävä kaikki kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkimiseksi merkitykselliset olosuhteet, ja mikäli kielteiseen päätökseen on haettu muutosta, osoitettava tuomioistuimelle, että kyseessä oleva henkilö ei ole tarjonnut tai esittänyt tällaista näyttöä?”

5. Unkarin, Puolan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä Euroopan komissio ovat esittäneet unionin tuomioistuimelle kirjallisia huomautuksia Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklan mukaisesti.

II Asian arviointi

A Ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys

6. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy unionin tuomioistuimelta kahdella ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään, joita on syytä arvioida yhdessä, voivatko jäsenvaltion viranomaiset tutkia aineellisesti Dublin III -asetuksen 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettua kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, vaikka nimenomaista päätöstä, jolla vahvistetaan tässä asetuksessa säädettyjen perusteiden nojalla kyseisen jäsenvaltion vastuu tällaisesta käsittelystä, ei ole tehty etukäteen.

7. Dublin III -asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa säädetään, että ”jäsenvaltioiden on käsiteltävä jokaisen kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön minkä tahansa jäsenvaltion alueella – – tekemä kansainvälistä suojelua koskeva hakemus. Turvapaikkahakemuksen käsittelee yksi ainoa jäsenvaltio, ja tämä jäsenvaltio on se, joka III luvussa esitettyjen perusteiden mukaisesti on vastuussa hakemuksen käsittelystä”.

8. ZUB:n 67 bis §:n 2 momentin, sellaisena kuin se oli voimassa Fathin jättäessä hakemuksensa, 1, 2 ja 3 kohdassa säädetään, että menettely kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämiseksi voidaan panna vireille ”1. puhuttelut suorittavan viranomaisen päätöksellä niiden tietojen perusteella, jotka osoittavat toisen jäsenvaltion vastuun kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä; 2. sisäministeriön ja valtion kansallisesta turvallisuudesta vastaavan laitoksen aloitteesta ulkomaalaisen oleskellessa laittomasti Bulgarian tasavallan alueella; 3. ulkomaalaista koskevan vastaanotto- tai takaisinottopyynnön perusteella – –”.⁷

9. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että Fathin tapauksessa ei ollut yhtäkään ZUB:n 67 bis §:n 2 momentissa säädettyä perustetta ja että tästä syystä menettelyä hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämiseksi ei ollut aloitettu eikä päätöstä Bulgarian valtion vastuun vahvistamiseksi Dublin III -asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla ollut tehty.

10. Tämä tuomioistuin pohtii, sovelletaanko kyseistä asetusta ainoastaan kansainvälistä suojelua hakevien siirtomenettelyihin vai velvoittaako se kaikissa tapauksissa valtion, joka ottaa huolehtiakseen hakemuksen käsittelystä, täsmentämään muodollisella päätöksellä, millä perusteilla se katsoo olevansa vastuussa tällaisesta käsittelystä.

11. Kyseisen tuomioistuimen mukaan ilman tällaista päätöstä sitä, kuuluuko tietty kansainvälistä suojelua koskeva hakemus Dublin III -asetuksen soveltamisalaan, ei ole ratkaistu.

12. Huomautan heti alkuun, että tämä johtopäätös on nähdäkseni virheellinen. Dublin III -asetuksen 1 artiklan mukaan siinä ”vahvistetaan ne perusteet ja menettelyt, joiden mukaisesti määritellään kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio”. Tämän asetuksen 2 artiklan b alakohdan mukaan ”kansainvälistä suojelua koskevalla hakemuksella” tarkoitetaan tässä asetuksessa ”direktiivin 2011/95 2 artiklan h alakohdassa määriteltyä kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta”, eli viimeksi mainitun säännöksen mukaisesti ”kolmannen maan

⁷ Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että ennen ZUB:n 67 bis §:n 2 momentin voimaantuloa menettely kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämiseksi oli mahdollista panna vireille kyseisen hakemuksen tekemisestä lähtien.

kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön esittämää pyyntöä saada suojelua jostakin jäsenvaltiosta, kun hakijan voidaan katsoa tarkoittavan pakolaisasemaa tai toissijaista suojeluasemaa ja kun hakija ei nimenomaisesti pyydä tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävää muunlaista suojelua, jota voidaan pyytää erikseen”.

13. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että DAB:n hylkäämällä Fathin hakemuksella on ymmärrettävä vaadittavan, että hänelle tunnustetaan Genevessä 28.7.1951 allekirjoitetun ja 22.4.1954 voimaan tulleen pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen (jäljempänä Geneven yleissopimus)⁸ 1 artiklan A kohdassa tarkoitettu pakolaisasema tai direktiivissä 2011/95 säädettyä toissijaista suojelua vastaava humanitaarisista syistä myönnettävä asema ZUB:n 9 §:n perusteella.

14. Tämä hakemus kuuluu siis direktiivin 2011/95 2 artiklan h alakohdassa annetun määritelmän ja näin ollen Dublin III -asetuksen 2 artiklan b alakohtaan sisältyvän määritelmän piiriin. Kyseinen hakemus, jonka kolmannen maan kansalainen on tehnyt Bulgariassa, kuuluu siten tämän asetuksen kohteeseen ja soveltamisalaan, sellaisena kuin se on määritelty sen 1 artiklassa. Sillä, onko sen aineellisesta tutkinnasta huolehtinut jäsenvaltio soveltanut kyseisessä asetuksessa säädettyjä perusteita todetakseen oman vastuunsa tällaisesta tutkinnasta, ei ole tässä suhteessa lainkaan merkitystä.

15. On myös hylättävä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ehdottama tulkinta, jonka mukaan Dublin III -asetusta sovellettaisiin vain silloin, kun hakija aiotaan siirtää toiseen jäsenvaltioon. Sekä kyseisen asetuksen kohteesta että sen säännöksistä ilmenee, että sitä on tarkoitus soveltaa heti, kun kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on jätetty yhdessä jäsenvaltioista, riippumatta siitä, ilmeneekö jo tällaisen hakemuksen tekemisen vaiheessa, että useamman kuin yhden jäsenvaltion voitaisiin katsoa olevan vastuussa sen käsittelystä.⁹

16. Seuraavaksi on huomattava, että Dublin III -asetuksen tavoitteena on unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ottaa käyttöön selkeä ja toimiva menettely, jonka perusteiden olisi sekä jäsenvaltioiden että asianomaisten henkilöiden kannalta oltava puolueettomat ja oikeudenmukaiset, jolloin turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio voidaan määrittää nopeasti, jotta taataan tehokas oikeus kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevaan menettelyyn ja jotta kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten nopean käsittelyn tavoitetta ei vaaranneta, kun samaan aikaan taataan mainitun asetuksen 19 perustelukappaleen mukaisesti siirtopäätöksiä koskevat tehokkaat oikeussuojakeinot.¹⁰ Dublin III -asetuksella käyttöön otettu järjestelmä perustuu sen 3 artiklan 1 kohdassa ilmaistuun periaatteeseen, jonka mukaan yksi ainoa jäsenvaltio on toimivaltainen tutkimaan hakijan tarpeen kansainväliseen suojeluun, vaikka tämä olisi jättänyt hakemuksen useassa jäsenvaltiossa, sillä tämän säännön tarkoituksena on edistää järjestelmän tehokkuutta ja samalla tehdä kansainvälistä suojelua hakevien forum shoppingista ja heidän liikkumisestaan edelleen unionin sisällä vähemmän houkuttelevaa.

⁸ Geneven yleissopimusta on täydennetty pakolaisten oikeusasemaa koskevalla pöytäkirjalla, joka tehtiin 31.1.1967 ja tuli voimaan 4.10.1967.

⁹ Ks. vastaavasti Dublin III -asetuksen 4 artiklan 1 kohta, jossa säädetään, että *heti* kun kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on jätetty tämän asetuksen 20 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla, hakijalle ilmoitetaan sen soveltamisesta (ks. myös Dublin III -asetuksen johdanto-osan 18 perustelukappale). Niiden perusteiden ja menettelyjen vahvistamisesta, joiden mukaisesti määritetään kolmannen maan kansalaisen johonkin jäsenvaltioon jättämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 343/2003 soveltamista koskevista säännöistä 2.9.2003 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1560/2003 (EUVL 2003, L 222, s. 3), sellaisena kuin se on muutettuna 30.1.2014 annetulla komission täytäntöönpanoasetuksella (EU) N:o 118/2014 (EUVL 2014, L 39, s. 1), (jäljempänä asetus N:o 1560/2003) liitteen X mukaan hakijoille ilmoitetaan ensin ainoastaan Dublin III -asetuksen soveltamisesta ja vasta toiseksi – ja vain siinä tapauksessa, että kyseisen jäsenvaltion viranomaisilla on syytä uskoa, että hakemus olisi käsiteltävä jossakin toisessa maassa – hakijat saavat yksityiskohtaisia tietoja käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määräytymisperusteista ja siirtomenettelyistä, joista Dublin III -asetuksessa säädetään. Ks. vastaavasti kuin edellä mainittu 4 artiklan 1 kohta, Dublin III -asetuksen 20 artiklan 1 kohta, jonka mukaan menettely hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämiseksi alkaa *heti*, kun kansainvälistä suojelua koskeva hakemus on ensimmäisen kerran jätetty johonkin jäsenvaltioon.

¹⁰ Ks. vastaavasti tuomio 31.5.2018, Hassan (C-647/16, EU:C:2018:368, 56 kohta); tuomio 7.6.2016, Ghezlbash (C-63/15, EU:C:2016:409, 42 kohta) ja tuomio 25.10.2017, Shiri (C-201/16, EU:C:2017:805, 31 ja 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

17. Dublin III -asetuksen VI luvussa säädetään vastaanotto- ja takaisinottomenettelyistä tilanteessa, jossa käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittävä jäsenvaltio katsoo, että jokin toinen jäsenvaltio on toimivaltainen käsittelemään kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen kyseisessä asetuksessa vahvistettujen edellytysten mukaisesti. Jos nämä menettelyt otetaan käyttöön, pyynnön saaneen jäsenvaltion suostuttua implisiittisesti tai nimenomaisesti ottamaan hakija vastaan tai takaisin¹¹ tämä saa ilmoituksen tähän jäsenvaltioon siirtoa koskevasta päätöksestä, jonka hän voi riitauttaa Dublin III -asetuksen 27 artiklan mukaisesti.

18. Tässä asetuksessa ei sen sijaan säädetä erityisestä menettelystä tilanteessa, jossa hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittävä jäsenvaltio päätyy toteamaan, että se on itse toimivaltainen käsittelemään kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen kyseisessä asetuksessa vahvistettujen perusteiden nojalla. Vaikka Dublin III -asetuksen 4 artiklassa hakijalle tunnustetusta tiedonsaantioikeudesta seuraa, että tämän on kaikissa tapauksissa saatava ilmoitus hänen hakemuksensa käsittelevältä jäsenvaltiolta heti, kun tämä jäsenvaltio on määritetty, sekä perusteet tälle määrittämiselle,¹² tässä asetuksessa ei sitä vastoin velvoiteta tällaisen määrittämisen suorittavaa jäsenvaltiota tekemään ja antamaan hakijalle tiedoksi muodollista päätöstä tilanteessa, jossa Dublin III -asetuksen perusteet osoittavat sen hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaksi jäsenvaltioksi.

19. On kuitenkin korostettava, että jäsenvaltio voi todeta olevansa toimivaltainen käsittelemään sille tehdyn Dublin III -asetuksen 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettua kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen vasta sovellettuaan saman asetuksen 8–15 artiklassa säädettyjä pakottavia ja hierarkkisia perusteita tai tämän asetuksen 16 artiklassa säädettyä, riippuvuussuhteessa olevia henkilöitä koskevaa perustetta taikka kyseisen asetuksen 17 artiklassa säädettyä harkintavaltalauseketta.¹³ Tällaisen hakemuksen aineellinen tutkinta edellyttää siten aina, että tällaisen tutkinnan suorittava jäsenvaltio *ottaa ennalta kantaa* syihin, joiden vuoksi se ottaa hakijan vastaan.

20. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin selittää sitä, että Bulgarian viranomaiset eivät ole ottaneet muodollisesti kantaa Bulgarian tasavallan vastuuseen Fathin hakemuksen käsittelystä, ZUB:n 67 bis §:n sisällöllä, sillä siinä velvoitetaan aloittamaan menettely hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämiseksi ainoastaan, kun on syytä olettaa, että jonkin toisen jäsenvaltion voitaisiin katsoa olevan vastuussa Dublin III -asetuksen perusteella. Ennakkoratkaisupyynnöstä ei siten millään tavoin ilmene, että Bulgarian viranomaiset eivät olisi todenneet toimivaltaansa Dublin III -asetuksessa säädettyjen perusteiden nojalla katsottuaan, ettei mikään toinen jäsenvaltio ollut vastuussa sitä puoltavien seikkojen puuttumisen vuoksi.¹⁴ Ennakkoratkaisupyynnöstä ei liioin ilmene, että Fathille ei olisi ilmoitettu siitä, että Bulgarian viranomaiset käsittelevät hänen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa, eikä varsinkaan, että hän olisi esittänyt vastustavansa tällaista toimivaltaa.

21. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että syyt, joiden vuoksi Bulgarian tasavalta on katsottu hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaksi jäsenvaltioksi, eivät ole tiedossa, ja pitää poissuljettuna sitä, että asiassa olisi sovellettu Dublin III -asetuksen 17 artiklan 1 kohdassa säädettyä harkintavaltalauseketta. Näin ollen se ei pyydä unionin tuomioistuinta tulkitsemaan tätä artiklaa.

11 Ks. tuomio 31.5.2018, Hassan (C-647/16, EU:C:2018:368, tuomiolauselma).

12 Dublin III -asetuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaan hakijan tiedonsaantioikeus koskee yleisesti tämän asetuksen "soveltamista". Kyseisen kohdan a–f alakohtaan sisältyy vain luettelo, joka *ei ole tyhjentävä*, hakijalle ilmoitettavista seikoista, kuten sanan "erityisesti" käyttö osoittaa. Tämä oikeus, sellaisena kuin siitä on säädetty, koskee siten myös Dublin III -asetuksessa säädettyjen perusteiden soveltamisen konkreettisia tuloksia *silloinkin, kun hakijan siirtomenettelyä ei ole suunniteltu*.

13 Ks. edellä 23–30 kohta.

14 Todettakoon tältä osin, että ZUB:n 67 bis §:n mukaan päätöksen aloittaa menettely hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämiseksi tekee viranomainen, joka suorittaa henkilökohtaiset puhutellut, ja että lähtökohtaisesti päätös tehdään siis hakijan kuulemisen jälkeen.

22. Näissä olosuhteissa – ilman, että asiaa olisi tarpeen arvioida enempää – katson edellä esitetyn perusteella, että Administrativen sad Sofia-gradin (Sofian hallintotuomioistuimien, Bulgaria) esittämiin ensimmäiseen ja toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on yhdessä tarkasteltuina vastattava siten, että jäsenvaltio, joka tutkii aineellisesti sille esitetyn kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, ei ole velvollinen tekemään etukäteen muodollista päätöstä, jolla se toteaa olevansa Dublin III -asetuksen nojalla toimivaltainen käsittelemään hakemuksen. Tämän jäsenvaltion on kuitenkin tämän asetuksen 4 artiklan 1 kohdan nojalla ilmoitettava hakijalle tämän artiklan 2 kohdassa säädettyjä menettelytapoja noudattaen siitä, että kyseisen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset käsittelevät hänen hakemuksensa, sekä syistä, joiden vuoksi se on katsonut olevansa vastuussa hakemuksen käsittelystä tämän asetuksen perusteella.

23. Dublin III -asetuksen 17 artiklan 1 kohdasta, johon unionin tuomioistuimelle kirjallisia huomautuksia esittäneet osapuolet ovat ottaneet kantaa siitä huolimatta, ettei ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ole pyytänyt sen tulkintaa, tyydyn esittämään seuraavaksi joitakin ajatuksia siltä varalta, että unionin tuomioistuin päättäisi kuitenkin ottaa tältä osin kantaa.

24. Kyseisen artiklan, jonka otsikkona on ”Harkintavaltalausekkeet”, 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään, että ”3 artiklan 1 kohdasta poiketen kukin jäsenvaltio voi päättää käsitellä kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön siellä jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen siinäkin tapauksessa, ettei se tässä asetuksessa määriteltyjen perusteiden mukaan ole vastuussa hakemuksen käsittelystä”. Saman kohdan toisessa alakohdassa täsmennetään, että ”jäsenvaltiosta, joka päättää käsitellä kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tämän kohdan nojalla, tulee hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, ja sen on otettava vastatakseen kaikista tähän vastuuseen liittyvistä velvollisuuksista. Sen on asetuksen [N:o 1560/2003] 18 artiklalla perustetun sähköisen DublinNet-viestintäverkon välityksellä tarvittaessa ilmoitettava tästä hakemuksen käsittelystä aiemmin vastuussa olleelle jäsenvaltiolle tai jäsenvaltiolle, joka toteuttaa menettelyä hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämiseksi, tai jäsenvaltiolle, jolle on esitetty hakijaa koskeva vastaanotto- tai takaisinottopyyntö”. Kolmannessa alakohdassa taas säädetään, että ”jäsenvaltion, josta tulee hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio tämän kohdan nojalla, on viipymättä ilmoitettava siitä Eurodac-järjestelmässä asetuksen (EU) N:o 603/2013¹⁵ mukaisesti lisäämällä päivämäärä, jolloin päätös hakemuksen käsittelystä tehtiin”.

25. Dublin III -asetuksen 17 artiklan 1 kohdassa toistetaan asetuksen N:o 343/2003 (jäljempänä Dublin II -asetus)¹⁶ 3 artiklan 2 kohtaan jo sisältynyt suvereniteettilauseke, jonka perustana on kansainvälisen suojelun myöntämisen tunnustaminen valtion etuoikeudeksi. Kuten Dublin II -asetuksen 15 artiklassa säädetyllä humanitaarisella lausekkeella, joka sisältyy nyt Dublin III -asetuksen 17 artiklan 2 kohtaan, suvereniteettilausekkeella tuodaan tällä asetuksella käyttöön otettuun järjestelmään merkittävä joustavuutta antamalla mille tahansa jäsenvaltiolle, jolle on tehty kansainvälistä suojelua koskeva hakemus, mahdollisuus poiketa periaatteesta, jonka mukaan kyseisessä asetuksessa vahvistettujen perusteiden nojalla määritetty jäsenvaltio on vastuussa tämän hakemuksen käsittelystä.

¹⁵ Eurodac-järjestelmän perustamisesta sormenjälkien vertailua varten kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 604/2013 tehokkaaksi soveltamiseksi sekä jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten ja Europolin esittämistä, Eurodac-tietoihin lainvalvontatarkoituksessa tehtäviä vertailuja koskevista pyynnöistä sekä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen laaja-alaisen tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaavan eurooppalaisen viraston perustamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta 26.6.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 603/2013 (EUVL 2013, L 180, s. 1).

¹⁶ Niiden perusteiden ja menettelyjen vahvistamisesta, joiden mukaisesti määritetään kolmannen maan kansalaisen johonkin jäsenvaltioon jättämän turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio, 18.2.2003 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 343/2003 (EUVL 2003, L 50, s. 1).

26. Vaikka tällaisen hakemuksen käsittelystä vastuun ottamista koskevan mahdollisuuden käyttämiselle ei ole asetettu minkäänlaisia erityisedellytyksiä¹⁷ ja vaikka suvereniteettilauseketta voidaan lähtökohtaisesti soveltaa kaikenlaisilla perusteilla,¹⁸ sen käyttöä on suosittu olennaisesti humanitaarisista syistä ja sellaisten tilanteiden estämiseksi, joissa Dublin-järjestelmän toimimattomuus voisi johtaa kansainvälistä suojelua hakevien perusoikeuksien loukkaamiseen. Tässä tarkoituksessa unionin tuomioistuin on katsonut, erityisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 21.1.2011 antaman tuomion M.S.S. v. Belgia ja Kreikka¹⁹ seurauksena, että suvereniteettilauseke voi sen harkinnanvaraisesta luonteesta ja jäsenvaltioille siinä annetusta laajasta harkintavallasta huolimatta²⁰ tietyissä olosuhteissa, erityisesti sen vuoksi, ettei pahenneta tilannetta, jossa hakijan perusoikeuksia loukataan, merkitä jäsenvaltiolle todellista velvollisuutta eikä vain pelkkää mahdollisuutta ottaa hakija vastaan.²¹

27. Unionin tuomioistuin on myös täsmentänyt Dublin II -asetuksen 3 artiklan 2 kohdan osalta, että siinä annetaan jäsenvaltioille harkintavaltaa, joka on olennainen osa EUT-sopimuksessa määrättyä ja unionin lainsäätäjän edelleen kehittämää yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää, ja että jäsenvaltioiden on käytettävä tätä harkintavaltaa muita kyseisen asetuksen säännöksiä ja perusoikeuskirjan määräyksiä noudattaen.²² Tästä seuraa, että vaikka – toisin kuin komissio totesi Dublin II -asetuksen uudistamista koskevassa ehdotuksessaan (jäljempänä Dublin III -asetusta koskeva ehdotus)²³ – suvereniteettilausekkeen soveltaminen ei edellytä hakijan suostumusta,²⁴ tätä lauseketta ei kuitenkaan voida soveltaa hakijan perusoikeuksien vastaisesti.²⁵ En näin ollen yhdy Unkarin hallituksen kirjallisissa huomautuksissaan esittämään kantaan, jonka mukaan Dublin III -asetuksen 17 artiklan 1 kohdassa tunnustettu mahdollisuus ottaa vastuu hakemuksen käsittelystä kuuluu jäsenvaltioiden vapaaseen harkintavaltaan ja jää kaiken tuomioistuinvalvonnan ulkopuolelle.

17 Ks. Dublin II -asetuksen 3 artiklan 2 kohdan osalta tuomio 30.5.2013, Halaf (C-528/11, EU:C:2013:342, 36 kohta).

18 Ks. vastaavasti Dublin II -asetuksen antamiseen johtanut komission ehdotus KOM(2001) 447 lopullinen (jäljempänä Dublin II -asetusta koskeva ehdotus), s. 11, jossa täsmennetään, että tämä mahdollisuus otettiin käyttöön, jotta kukin jäsenvaltio voisi itsenäisesti tehdä päätöksen ”poliittisista, humanitaarisista tai käytännön syistä”. Ks. myös tuomio 30.5.2013, Halaf (C-528/11, EU:C:2013:342, 37 kohta). On huomattava, että 4.5.2016 annetussa ehdotuksessa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta (COM(2016) 270 final, jäljempänä Dublin IV -asetusta koskeva ehdotus) komissio ehdottaa harkintavaltalausekkeen soveltamisalan kaventamista sen varmistamiseksi, että sitä sovelletaan ”laajempaan sukuun ainoastaan humanitaarisista syistä” (s. 17 ja 18 ja ehdotuksen 19 artikla). Wikströmin kertomuksessa, jonka Euroopan parlamentti hyväksyi neuvottelupuitteeksi tuleville toimielinten välisille neuvotteluille Dublin IV -asetusta koskevasta ehdotuksesta (6.11.2017 annettu kertomus ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta, A8-0345/2017), ehdotetaan sitä vastoin, että harkintavaltalausekkeella säilytetään sama sisältö kuin tällä hetkellä Dublin III -asetuksen 17 artiklan 1 kohdassa säädetyllä lausekkeella ja että hakijalle annetaan mahdollisuus pyytää tämän lausekkeen soveltamista perustellulla kirjallisella hakemuksella (ks. Dublin IV -asetusta koskeva ehdotus, sellaisena kuin se on muutettuna, 19 artiklan 1 kohta, kertomuksen s. 45 ja 73).

19 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 21.1.2011 (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609).

20 Ks. tuomio 30.5.2013, Halaf (C-528/11, EU:C:2013:342, 38 kohta).

21 Ks. tuomio 21.12.2011, N. S. ym. (C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, 98 kohta), joka on lopputuloksen kannalta yhdenmukainen 21.1.2011 annetun Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomion M.S.S. v. Belgia ja Kreikka (mainittu tuomion N. S. ym. 88 kohdassa) mukainen mutta noudattaa osin erilaista logiikkaa Dublin-järjestelmän toimivuuden turvaamiseksi. Ks. siitä, että Dublin III -asetuksen 17 artiklan 1 kohtaa ei ole velvollisuutta soveltaa tilanteessa, jossa turvapaikanhakijan terveydentila ei lyhyellä tähtämellä salli hänen siirtoaan toimivaltaiseen jäsenvaltioon, tuomio 16.2.2017, C. K. ym. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, 88 kohta).

22 Ks. tuomio 21.12.2011, N. S. ym. (C-411/10 ja C-493/10, EU:C:2011:865, erityisesti 64–69 kohta) Ks. myös Dublin III -asetuksen 17 artiklan 1 kohdan osalta tuomio 16.2.2017, C. K. ym. (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, 54 kohta), jossa unionin tuomioistuin täsmensi, että kysymys siitä, soveltaako jäsenvaltio tässä säännöksessä tarkoitettua harkintavaltalauseketta, ei kuulu yksin kansallisen lainsäädännön ja kyseisen jäsenvaltion perustuslakituomioistuimen siitä tekemän tulkinnan alaan, vaan se on SEUT 267 artiklassa tarkoitettu unionin oikeuden tulkintaa koskeva kysymys.

23 KOM(2008) 820 lopullinen, 3.12.2008.

24 Ks. Dublin III -asetusta koskeva ehdotus, 4 kohta, s. 9. Siinä edellytettiin hakijan suostumusta, ”jotta voitaisiin varmistaa, ettei suvereniteettilauseketta sovelleta hakijan edun vastaisella tavalla”. Hakijan suostumusta edellytettiin myös Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioon jätetyn turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion ratkaisemisesta tehdyn yleissopimuksen – Dublinin yleissopimus (EYVL 1997, C 254, s. 1) 3 artiklan 4 kohdassa. Asianomaisen henkilön suostumuksen poistaminen perustuu jossain määrin yksinkertaistettuun ajatukseen, jonka mukaan viimeksi mainitun suostumus voidaan olettaa, kun tämä on jättänyt kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen maassa, joka soveltaa harkintavaltalauseketta.

25 Turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämistä koskevan menettelyn perusteiden on sekä jäsenvaltioiden *että asianomaisten henkilöiden kannalta* oltava puolueettomat ja *oikeudenmukaiset* (ks. mm. Dublin III -asetuksen johdanto-osan viides perustelukappale). Näin ollen ei voida pitää poissuljettuna, että näiden perusteiden soveltamisesta poikkeaminen turvautumalla harkintavaltalausekkeeseen voisi viime kädessä tapahtua hakijan vahingoksi, esimerkiksi hänen oikeuttaan perheen yhtenäisyyteen loukaten.

28. Totean kuitenkin, että Dublin III -asetuksen 17 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan sanamuoto, jossa muuten toistetaan lähes sana sanalta²⁶ Dublin II -asetuksen 3 artiklan 2 kohdan ensimmäisen virkkeen sanamuoto, poikkeaa tästä viimeksi mainitusta siltä osin, että siinä käytetään ilmaisua ”voi päättää käsitellä” ilmaisun ”voi käsitellä” sijaan. Tämä kehitys suvereniteettilausekkeen muotoilussa toistetaan Dublin III -asetuksen 17 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan alussa, jossa säädetään seuraavaa: ”Jäsenvaltiosta, joka *päättää käsitellä* kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tämän kohdan nojalla, tulee hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio.”²⁷ Lisäksi Dublin III -asetuksen 17 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa, jolla ei ole vastinetta Dublin II -asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa, säädetään, että jäsenvaltion, joka ottaa vastuun kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä, on ilmoitettava Eurodac-järjestelmässä asetuksen N:o 603/2013 mukaisesti *päivämäärä*, jolloin *päätös* hakemuksen käsittelystä tehtiin.

29. Nähdäkseni nämä muutokset heijastavat selvästi lainsäätäjän pyrkimystä säätää suvereniteettilausekkeeseen turvautumista koskevasta muodollisesta menettelystä ja selkeyttää sen käyttämistä koskevia sääntöjä, kuten Dublin III -asetusta koskevasta ehdotuksestakin ilmenee,²⁸ mikä selittyy myös tarpeella välttää tilanne, jossa se, että jäsenvaltio käyttää mahdollisuutta ottaa vastuu hakemuksen käsittelystä, käsittäisi useita tutkintamenettelyjä ja olisi lopulta järjestelmän tehottomuutta merkitsevä seikka.

30. Olen siten taipuvainen edellä esitettyjen perustelujen nojalla katsomaan, että Dublin III -asetuksen 17 artiklan 1 kohtaan sisältyvään suvereniteettilausekkeeseen turvautuminen edellyttää, että jäsenvaltio, joka aikoo vedota siihen, tekee siitä muodollisen päätöksen.

31. Joka tapauksessa edellä 22 kohdassa tekemäni johtopäätöksen mukaisesti olen sitä mieltä, että Dublin III -asetuksen 4 artiklan 1 kohdan perusteella hakijalla on oikeus saada tietää, että hänen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa käsittelystä on otettu vastuu tämän asetuksen 17 artiklan 1 kohdan mukaisesti, heti kun jäsenvaltio, joka aikoo käsitellä hakemuksen, on siitä päättänyt.

B Kolmas ennakkoratkaisukysymys

32. Kolmannella ennakkoratkaisukysymyksellään, jonka sisältöä on hieman vaikeaa ymmärtää, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin näyttää kysyvän unionin tuomioistuimelta, onko tuomioistuimen, jossa kansainvälistä suojelua hakenut on nostanut kanteen hakemuksensa hylkäämisestä tehdystä päätöksestä, tutkittava direktiivin 2013/32 46 artiklan 3 kohdan nojalla viran puolesta, sovelletaanko Dublin III -asetuksen säännöksiä kyseiseen hakijaan tilanteessa, jossa hakemuksen käsitellyt jäsenvaltio ei ole tehnyt nimenomaista päätöstä toimivallastaan tutkia kyseinen hakemus tämän asetuksen perusteiden mukaisesti, kun ilmenee, että tämä jäsenvaltio ei ole soveltanut kyseisen asetuksen 17 artiklan 1 kohdassa säädettyä harkintavaltalauseketta.

33. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lähtee olettamasta, että kun kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsitellyt jäsenvaltio ei ole tehnyt nimenomaista päätöstä Dublin III -asetuksen vastuuperusteiden soveltamisesta, kysymystä siitä, kuuluuko tämä hakemus kyseisen asetuksen soveltamisalaan, ei ole ratkaistu. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko sen tutkittava tämä kysymys viran puolesta, kun direktiivin 2013/32 johdanto-osan 54 perustelukappaleen mukaan tätä direktiiviä olisi sovellettava niihin hakijoihin, joihin sovelletaan Dublin III -asetusta, ”kyseisen asetuksen säännösten lisäksi ja niiden soveltamista rajoittamatta”.

²⁶ Sanamuodon erot vastaavat muutoksia, jotka on lisätty kaikkialle Dublin III -asetukseen (”kansainvälistä suojelua koskeva hakemus” ”turvapaikkahakemuksen” sijaan ja tällaisen hakemuksen tekemiseen oikeutettujen henkilöiden ulottaminen kansalaisuudettomiin henkilöihin).

²⁷ Kursivointi tässä. Dublin II -asetuksen 3 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä säädettiin, että ”tällöin jäsenvaltiosta tulee asetuksessa tarkoitettu turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio”.

²⁸ Ks. Dublin III -asetusta koskeva ehdotus, 4 kohta, s. 9, jossa komissio toteaa, että ”ehdotuksessa selkeytetään myös useita harkintavaltalausekkeiden soveltamismenettelyihin liittyviä näkökohtia”.

34. Kuten totesin tämän ratkaisuehdotuksen 12 kohdassa, tällainen oletama on virheellinen eikä sillä, onko jäsenvaltio, joka on tutkinut aineellisesti sille tehdyn Dublin III -asetuksen 2 artiklan b alakohdassa tarkoitetun kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, soveltanut tai ollut soveltamatta kyseisessä asetuksessa säädettyjä perusteita todetakseen olevansa vastuussa tällaisesta käsittelystä, ole merkitystä ratkaistaessa, kuuluuko tämä hakemus Dublin III -asetuksen soveltamisalaan. Kuten myös korostin tämän ratkaisuehdotuksen 13 ja 14 kohdassa, tässä asiassa Fathin hakemus kuuluu kyseisen asetuksen soveltamisalaan, vaikka Bulgarian viranomaiset eivät ole tehneet nimenomaista päätöstä siitä, ovatko ne vastuussa Dublin III -asetuksen nojalla tämän hakemuksen käsittelystä.

35. Edellä esitetyn perusteella ehdotan kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen vastattavan siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa jäsenvaltio, joka on käsitellyt sille tehdyn Dublin III -asetuksen 2 artiklan b alakohdassa tarkoitetun kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, ei ole tehnyt nimenomaista päätöstä tämän asetuksen mukaisesta toimivallastaan tutkia kyseinen hakemus ja jossa ilmenee, että tämä jäsenvaltio ei ole soveltanut saman asetuksen 17 artiklan 1 kohdassa säädettyä harkintavaltalauseketta, kansallisen tuomioistuimen, jossa on nostettu kanne kyseisen hakemuksen hylkäämisestä tehdystä päätöksestä, ei ole tutkittava viran puolesta, sovelletaanko kyseistä asetusta hakijaan.

36. Toisin kuin Unkarin hallitus ja komissio katsovat, mielestäni kolmatta ennakkoratkaisukysymystä ei voida tulkita siten, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyisi unionin tuomioistuimelta, onko sen tutkittava viran puolesta kysymys siitä, onko kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsitellessä viranomaisen toimivalta todettu asianmukaisesti Dublin III -asetuksessa säädettyjen perusteiden ja sääntöjen perusteella.

37. Jos unionin tuomioistuin kuitenkin tulkitsisi sitä näin, on todettava, että unionin lainsäätäjät on tarkoittanut pitää erillään Dublin III -asetuksessa tarkoitetun hakemuksen käsittelystä olevan jäsenvaltion määrittämismenettelyn ja kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen aineellista tutkintaa koskevan menettelyn. Dublin III -asetuksen 2 artiklan d alakohdan mukaan tässä asetuksessa ”kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyllä” tarkoitetaan ”toimivaltaisten viranomaisen direktiivin [2013/32] ja direktiivin [2011/95] mukaisesti suorittamaa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyä tai niiden tekemää sitä koskevaa päätöstä tai antamaa määräystä, *lukuun ottamatta menettelyjä, joiden mukaisesti määritetään hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva valtio tämän asetuksen mukaisesti*”,²⁹ ja direktiivin 2013/32 johdanto-osan 53 perustelukappaleen mukaan tämä direktiivi ei koske jäsenvaltioiden välisiä menettelyjä, joista säädetään Dublin III -asetuksessa.

38. Kansallisen tuomioistuimen, jossa on nostettu kanne kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyä, sellaisena kuin se on määritelty Dublin III -asetuksen 2 artiklan d alakohdassa, koskevan menettelyn päätteeksi tehdystä päätöksestä, ei näin ollen ole tutkittava viran puolesta, onko menettely hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämiseksi tämän asetuksen mukaisesti ollut asianmukainen ja onko kyseisen hakemuksen käsitellyt jäsenvaltio se, joka pitäisi kyseisessä asetuksessa säädettyjen sääntöjen ja perusteiden nojalla määrittää hakemuksen käsittelystä vastuussa olevaksi jäsenvaltioksi.

C Neljäs, viides ja seitsemäs ennakkoratkaisukysymys

39. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy unionin tuomioistuimelta neljännellä ja viidennellä ennakkoratkaisukysymyksellään, onko kyse uskuntoon perustuvasta vainosta, jos hakijan lausumat ja tämän esittämät asiakirjat eivät koske uskonnon käsitteen, sellaisena kuin se on määritelty direktiivin 2011/95 10 artiklan 1 kohdan b alakohdassa, kaikkia osatekijöitä, ja erityisesti, jos tällaiset lausumat ja asiakirjat eivät koske seikkoja, jotka ovat luonteenomaisia tiettyyn uskontokuntaan kuulumiselle ja

²⁹ Kursivointi tässä.

jotka olisivat oletettua vainoa harjoittaville toimijoille syy olettaa, että hakija kuuluu tähän uskontokuntaan. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa seitsemännellä ennakkoratkaisukysymyksellään tietää, voidaanko tällaisessa tilanteessa hakijalta vaatia näyttöä direktiivin 2011/95 10 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettun uskonnon käsitteen piiriin kuuluvista puuttuvista osatekijöistä, kun hänen hakemuksensa katsottaisiin ilman näitä tietoja perusteettomaksi.

40. Direktiivin 2011/95 10 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan ”arvioidessaan vainon syytä jäsenvaltioiden on otettava huomioon seuraavat seikat: – b) uskonnon käsitteeseen kuuluvat erityisesti teistiset, ei-teistiset ja ateistiset uskomukset, osallistuminen yksityisesti tai julkisesti, yksin tai yhdessä muiden kanssa muodolliseen uskonnonharjoittamiseen tai siitä pidättäytyminen, muut uskonnolliset toimet tai mielipiteet tai uskontoon perustuva tai uskonnon määräämä henkilökohtainen tai ryhmän käyttäytyminen –”.

41. Tässä säännöksessä annetaan uskonnon käsitteelle laaja määritelmä, johon sisältyvät kaikki sen osatekijät riippumatta siitä, ovatko ne julkisia vai yksityisiä, kollektiivisia tai yksityisiä.³⁰ Tämä käsite, joka on saanut laajalti vaikutteita ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden puitteissa laadituista³¹ ja UNHCR:n uudelleen kirjoittamista normeista,³² ei rajoitu perinteisiin uskontoihin, institutionaalisia tekijöitä käsittäviin uskontokuntiin tai perinteisten uskontojen harjoittamista vastaavaan toimintaan, vaan se kattaa myös kaikenlaisen uskon tai uskonnollisen vakaumuksen, myös vähemmistöön kuuluvan,³³ sekä tietyn uskonnon harjoittamisesta tai uskosta kieltäytymisen. Se kattaa sekä uskonnollisen vakaumuksen sinänsä, vaikka sitä ei tunnustettaisikaan ulkoisesti, myös tämän vakaumuksen julkisen tunnustamisen, uskonnon harjoittamisen tai uskonnon opetuksen. Uskonto ymmärretään siinä ”uskona”, ”identiteettinä” tai ”elämäntapana”.³⁴ Nämä määritelmän kolme osaa merkitsevät henkilön hyvin erilaista suhdetta uskontoon. Ensimmäinen niistä edellyttää tiettyjen opetusten vapaaehtoista hyväksymistä, kun taas uskonto identiteettinä, joka on monien vainojen taustalla maailmassa, perustuu pikemminkin perhe- tai kulttuurisiteisiin taikka etniseen taustaan tai kansalaisuuteen liittyviin siteisiin, jotka määrittävät henkilön kuulumisen tiettyyn yhteisöön enemmän kuin siihen liittymisen. Elämäntapana uskonto voi paitsi hallita henkilön henkistä elämää myös vaikuttaa hänen olemassaoloonsa liittyviin eri seikkoihin asettamalla tälle hyvin monenlaisia käyttäytymissääntöjä (rukoukset, uskonnolliset menot, seremoniat, pukeutumissäännöt, ruokaan liittyvät säännöt, uskonnon opetus, uskontoon kääntäminen jne.), jotka voivat olla enemmän tai vähemmän avoimesti ristiriidassa tietyn valtion lakien kanssa.³⁵

42. Direktiivin 2011/95 10 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määritellyn uskonnon käsitteen laajuudesta – mikä ilmentää lainsäätäjän pyrkimystä kattaa mahdollisimman hyvin tämän käsitteen eri puolet – seuraa, ettei kansainvälistä suojelua hakevalta, joka vetoaa uskontoon liittyviin syihin perustuvan vainon vaaraan, voida vaatia, että tämä esittää uskonnollista vakaumustaan koskevien väitteidensä tueksi seikkoja kaikista kyseisen käsitteen osatekijöistä. Koska tämä käsite kattaa myös uskonnollisen

30 Ks. tuomio 5.9.2012, Y ja Z (C-71/11 ja C-99/11, EU:C:2012:518, 63 kohta), joka koskee direktiivin 2004/83 10 artiklan 1 kohdan b alakohtaa, jolla oli sama sisältö kuin direktiivin 2011/95 vastaavalla säännöksellä.

31 Ks. mm. UN Human Rights Committee (HRC), CCPR General Comment No. 22: Article 18 (Freedom of Thought, Conscience or Religion), 30 July 1993, saatavilla osoitteessa <http://www.refworld.org/docid/453883fb22.html>, joka koskee ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 18 artiklaa.

32 Ks. Principes directeurs sur la protection internationale no. 6: Demandes d’asile fondées sur la religion au sens de l’article 1A(2) de la Convention de 1951 Convention et/ou du Protocole de 1967 relatifs au statut des réfugiés, 28.4.2004 (jäljempänä suuntaviivat uskontoon perustuvista turvapaikkahakemuksista).

33 Ibidem, 1 ja 2 kohta.

34 Ks. UNHCR:n suuntaviivat uskontoon perustuvista turvapaikkahakemuksista, 5 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

35 Ks. yleiskatsaus haasteista, joita uskonnon perusteella vainotuksi joutumisen pelkoon perustuvien kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelyyn liittyy, Gunn, T. J., *The Complexity of Religion in Determining Refugee Status* (saatavilla osoitteessa <http://www.unhcr.org/protection/globalconsult/3e5f2f7f6/complexity-religion-determining-refugee-status-t-jeremy-gunn.html>).

vakaumuksen sinänsä, tällaiselta hakijalta ei etenkään voida edellyttää, että hän vetoaa kyseiseen vakaumukseen liittyvien tai sen määräämien toimien julkiseen toteuttamiseen tai tämän vakaumuksen kanssa ristiriitaisista toimista pidättäytymiseen, eikä varsinkaan, että hän osoittaa asiakirjojen avulla väitteidensä paikkansapitävyyden tältä osin.

43. Tämän johtopäätöksen vahvistaa välillisesti unionin tuomioistuimen 5.9.2012 antamassaan tuomiossa Y ja Z (C-71/11 ja C-99/11, EU:C:2012:518, 65 kohta) esittämä periaate, jonka mukaan uskontoon perustuvaa vainoa ei osoiteta sen uskonnonvapauden osatekijän perusteella, jota on loukattu, vaan harjoitetun sarron luonteen perusteella.³⁶ Näin ollen toimenpiteiden ja seuraamusten, joita asianomaiseen kohdistetaan tai voidaan kohdistaa, vakavuus ratkaisee, onko kyse vainosta.³⁷ Tällaiset toimenpiteet ja seuraamukset, jotka ovat niin vakavia, että vaino tai vainon vaara voidaan osoittaa, voidaan toteuttaa tai mahdollisesti toteuttaa silloinkin, kun asianomainen ei tunnusta uskoaan ulkoisesti, esimerkiksi pelkästään hänen kääntymyksensä, alkuperämaansa virallisen uskonnon harjoittamisesta kieltäytymisensä tai tiettyyn uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisensa perusteella.³⁸

44. Direktiivin 2011/95 10 artiklan 2 kohdasta – jonka mukaan arvioitaessa sitä, onko hakijan pelko joutua vainotuksi perusteltu, on asiaan vaikuttamatonta, onko hakijalla todellisuudessa esitetyn vainon syyhyn liittyviä piirteitä, jos vainon harjoittaja liittyy kyseiset piirteet hakijaan – seuraa, että aina ei ole tarpeen arvioida hakijan uskon uskottavuutta mainitun direktiivin 4 artiklassa tarkoitettussa tosiseikkojen ja olosuhteiden arvioinnissa, jotta sellainen kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voitaisiin ratkaista, joka perustuu pelkoon joutua vainotuksi uskonnon vuoksi.³⁹

45. Tämän artiklan mukaan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyyn kuuluu aina tapauskohtainen arviointi, joka käsittää kaikki asianomaisen henkilön alkuperämaahan silloin, kun hakemusta koskevaa päätöstä tehdään, liittyvät asiaan vaikuttavat tosiseikat, hänen esittämänsä asiaan vaikuttavat lausumat ja asiakirjat sekä hänen asemansa ja henkilökohtaiset olosuhteet.⁴⁰ Tämä arviointi tapahtuu kahdessa eri vaiheessa. Ensimmäinen vaihe koskee niiden tosiasiallisten olosuhteiden vahvistamista, jotka voivat toimia hakemusta tukevana todisteina, kun taas toisessa vaiheessa on kyse näiden todisteiden oikeudellisesta arvioinnista, mikä tarkoittaa päätöksen tekemistä siitä, onko kyseessä olevan tapauksen tosiseikaston perusteella katsottava, että direktiivin 2011/95 9 ja 10 tai 15 artiklassa säädetyt kansainvälisen suojelun myöntämisen aineelliset edellytykset täyttyvät. Ensimmäisessä vaiheessa, johon ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen neljäs, viides ja seitsemäs kysymys liittyvät, jäsenvaltiot voivat katsoa, että hakija on yleensä velvollinen esittämään kaikki hakemustaan tukevat perustelut, mutta asianomaisen jäsenvaltion on toimittava yhteistyössä hakijan kanssa sitä määritettäessä, mitä seikkoja on pidettävä hakemuksen kannalta olennaisina kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaisesti.⁴¹

36 Ks. tuomio 5.9.2012, Y ja Z (C-71/11 ja C-99/11, EU:C:2012:518, 65 kohta). Ks. vastaavasti julkisasiamies Botin ratkaisuehdotus yhdistetyissä asioissa Y ja Z (C-71/11 ja C-99/11, EU:C:2012:224, 52 kohta).

37 Ks. tuomio 5.9.2012, Y ja Z (C-71/11 ja C-99/11, EU:C:2012:518, 66 kohta).

38 Vaikka pelkästään tiettyyn uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisen ei yleensä riitä osoittamaan pakolaisaseman tunnustamista koskevan hakemuksen perusteltavuutta, voi kuitenkin olla erityisiä olosuhteita, joissa tämä pelkkä kuulumisen on riittävä peruste, kuten silloin, kun alkuperämaassa vallitseva tilanne on ilmapiiriltään sellainen, että tämän yhdyskunnan jäsenet kokevat turvattomuutta. Ks. UNHCR, *Guide des procédures et critères à appliquer pour déterminer le statut de réfugié au regard de la Convention de 1951 et du Protocole de 1967 relatifs au statut des réfugiés*, tammikuu 1992, 73 kohta; *Guidelines on International Protection: Religion-based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, 28.4.2004, 14 kohta.

39 Ks. analogisesti tuomio 25.1.2018, F (C-473/16, EU:C:2018:36, 31 ja 32 kohta). Ks. myös UNHCR, *Guidelines on Religion-based Refugee Claims*, 9 kohta.

40 Ks. tuomio 5.9.2012, Y ja Z (C-71/11 ja C-99/11, EU:C:2012:518, 41 kohta) ja analogisesti tuomio 26.2.2015, Shepherd (C-472/13, EU:C:2015:117, 26 kohta) ja tuomio 9.2.2017, M (C-560/14, EU:C:2017:101, 36 kohta). Unionin tuomioistuin onkin täsmentänyt, että toimivaltaisten viranomaisten tehtävänä on mukauttaa lausumien ja asiakirjojen tai muiden todisteiden arviointitapansa kunkin kansainvälistä suojelua koskevan hakemusluokan ominaispiirteisiin perusoikeuskirjassa taattuja oikeuksia kunnioittaen. Ks. tuomio 5.9.2012, Y ja Z (C-71/11 ja C-99/11, EU:C:2012:518, 36 kohta) ja tuomio 2.12.2014, A ym. (C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, 54 kohta).

41 Ks. vastaavasti tuomio 22.11.2012, M. (C-277/11, EU:C:2012:744, 64 ja 65 kohta) ja tuomio 2.12.2014, A ym. (C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, 56 kohta)

46. Lisäksi kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyyn toimivaltaisten viranomaisten on tarvittaessa otettava huomioon myös asiaan vaikuttavien seikkojen puuttumisesta annetut selitykset ja hakijan yleinen uskottavuus. Näiden viranomaisten tekemien selvitysten yhteydessä on direktiivin 2011/95 4 artiklan nojalla lisäksi niin, että jos joidenkin turvapaikanhakijan lausumien seikkojen tueksi ei ole esitetty asiakirjoja tai muita todisteita, näitä seikkoja ei tarvitse todentaa, kunhan saman direktiivin 4 artiklan 5 kohdan a–e alakohdassa säädetty kumulatiiviset edellytykset täyttyvät.⁴²

47. Tarkasteltaessa kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia, jotka perustuvat pelkoon joutua vainotuksi uskonnon vuoksi ja joiden käsittely on usein erityisen monimutkaista, on otettava erityisesti huomioon paitsi hakijan asema ja henkilökohtaiset olosuhteet myös hänen uskonnollinen vakaumuksensa ja sen muodostumista koskevat olosuhteet; se, miten hän ymmärtää uskonsa (tai sen puuttumisen) ja elää siinä; hänen suhteensa sen uskonnon oppeihin, rituaaleihin tai määräyksiin, johon hän ilmoittaa kuuluvansa tai josta hän aikoo etäännyä; se, onko hänellä mahdollisesti uskonsa välittämässä erityinen tehtävä, kuten opetus- tai käännytystehtävä, sekä uskonnollisten tekijöiden ja identiteettiä, etnistä taustaa⁴³ tai sukupuolta koskevien tekijöiden keskinäinen vuorovaikutus.

48. Vaikka edellä mainitsemani seikat voivat antaa viitteitä siitä, mitä uskonto merkitsee kansainvälistä suojelua hakevalle, ja vaikka niiden avulla voidaan ymmärtää paremmin tapaa, jolla hänen uskonnonvapautensa käyttämisestä rajoitettaisiin hänen alkuperämaassaan, on korostettava, että käsiteltäessä hakemuksia, jotka perustuvat pelkoon joutua vainotuksi uskonnon vuoksi, kysymyksellä siitä, mitä uskonnon käsite kattaa (*mahdollista*) *vainoa harjoittavien toimijoiden kannalta*, on perustavanlaatuinen merkitys. Tällaiseen kysymykseen vastaamalla on mahdollista määrittää, millaista suhtautumista tällaisilta toimijoilta voidaan odottaa hakijan uskoon tai uskonnolliseen identiteettiin sekä sellaiseen käyttäytymiseen (tai sen puuttumiseen⁴⁴) nähden, jotka merkitsevät uskon ulkoista tunnustamista.⁴⁵

49. Fathin tapauksessa se, että hän on alkuperältään kurdi, hänen kääntymisensä kristinuskoon ja tähän kääntymykseen liittyvät menettelytavat, hänen osallistumisensa alkuperämaassaan kielletyn kristillisen televisioaseman lähetykseen, se, että tämän maan viranomaiset pidättivät hänet ja kuulustelivat häntä, sekä hänen pidätyksensä yhteydessä antamansa tunnustus kääntymyksestään ovat seikkoja, jotka DAB:n oli otettava huomioon arviointinsa ensimmäisessä vaiheessa yhdessä hakijan alkuperämaahan liittyvien asiaan vaikuttavien tosiseikkojen kanssa direktiivin 2011/95 4 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisesti.

50. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että neljänteen, viidenteen ja seitsemänteen ennakkoratkaisukysymykseen yhdessä tarkasteltuina vastataan, että direktiivin 2011/95 10 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että kansainvälistä suojelua hakevan, joka vetoaa hakemuksensa tueksi uskontoon liittyviin syihin perustuvan vainon vaaraan, ei täydy uskoaan koskevien väitteidensä tueksi antaa lausumia tai esittää asiakirjoja uskonnon käsitteen, sellaisena kuin se on määritelty direktiivin 2011/95 10 artiklan 1 kohdan b alakohdassa, kaikista osatekijöistä. Erityisesti tällaisen hakijan ei täydy välttämättä vedota hakemuksensa hylkäämisen uhalla kyseiseen uskoon liittyvien tai sen määräämien toimien julkiseen toteuttamiseen tai tämän uskon kanssa ristiriitaisista toimista pidättäytymiseen tai osoittaa asiakirjojen avulla väitteidensä paikkansapitävyyttä tältä osin.

42 Ks. tuomio 2.12.2014, A ym. (C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, 58 kohta).

43 Kuten UNHCR korostaa asiakirjassaan *Guidelines on Religion-based Refugee Claims*, viranomaisten, jotka käsittelevät uskontoon perustuvan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, on kiinnitettävä erityistä huomiota uskonnollisten ja etnisten tekijöiden keskinäisiin suhteisiin (ks. 27 kohdan d alakohta).

44 Kääntymyksen tapauksessa ei riitä, että otetaan huomioon tapa, jolla sen uskonnon, johon hakija on kääntynyt, uskovainen käsitetään tämän alkuperämaassa, vaan lisäksi on arvioitava tapaa, jolla tämän maan virallisesta uskonnosta toisen uskonnon vuoksi luopuva henkilö käsitetään.

45 Ks. vastaavasti em. Gunn, T. J., s. 13–14.

D Kuudes ennakkoratkaisukysymys

51. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy kuudennella ennakkoratkaisukysymyksellään, voivatko ja millä edellytyksillä hakijan alkuperämaassa säädetyt uskonnonvapauden rajoitukset, kuten uskontoon käännättämisen kieltä tai kyseisen maan virallisen uskonnon oppien vastaisia tekoja koskeva kieltä, jotka on perusteltu yleisen järjestyksen turvaamiseksi tässä maassa, olla vainoamiseksi katsottavia tekoja direktiivin 2011/95 9 artiklan 1 ja 2 kohdan nojalla, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 10 artiklan valossa. Lisäksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, riittävätkö tällaiset kiellot sellaisinaan, silloinkin kun niitä ei ole suunnattu mitään tiettyä uskontoa vastaan, merkitsemään vainoa, jos kieltojen rikkomisesta voi seurata kuolemanrangaistus.

52. Direktiivin 2011/95 9 artiklassa määritellään seikat, joiden perusteella tekoa voidaan pitää Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitettuna vainoksi katsottavana tekona. Kyseisen direktiivin 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan tällaisen teon on oltava ”laatunsa tai toistuvuutensa vuoksi niin vakava, että se muodostaa vakavan loukkauksen ihmisten perusoikeuksia vastaan ja erityisesti niitä oikeuksia vastaan, joista ei voida poiketa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen⁴⁶ 15 artiklan 2 kohdan nojalla”. Saman 9 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan mukaan 1 kohdan nojalla vainoksi katsottavia tekoja voivat olla muun muassa ”oikeudelliset, hallinnolliset ja poliisin toimintaan ja/tai lainkäyttöön liittyvät toimenpiteet, jotka ovat itsessään syrjiviä tai jotka toteutetaan syrjivällä tavalla” ja ”kohtuuton tai syrjivä syytteesen paneminen tai rankaiseminen”.

53. Perusoikeuskirjan 10 artiklan 1 kohdassa vahvistettu oikeus uskonnonvapauteen⁴⁷ vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 9 artiklassa taattua oikeutta.⁴⁸

54. Kuten unionin tuomioistuin totesi 5.9.2012 antamansa tuomion Y ja Z (C-71/11 ja C-99/11, EU:C:2012:518) 57 kohdassa, uskonnonvapaus muodostaa yhden demokraattisen yhteiskunnan perustoista ja se on perustavanlaatuinen ihmisoikeus. Oikeutta uskonnonvapauteen koskeva loukkaus voi olla niin vakava, että se voidaan rinnastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 15 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettuihin tapauksiin, joihin direktiivin 2011/95 9 artiklan 1 kohdassa viitataan ohjeellisesti sen määrittämiseksi, mitä tekoja muun muassa on pidettävä vainona.

55. Kuten unionin tuomioistuin täsmensi saman tuomion 58 ja 59 kohdassa, tämä ei kuitenkaan merkitse, että mikä hyvänsä puuttuminen perusoikeuskirjan 10 artiklan 1 kohdassa taattuun uskonnonvapautta koskevaan oikeuteen olisi vainoksi katsottava teko, joka velvoittaisi toimivaltaiset viranomaiset myöntämään direktiivin 2011/95 2 artiklan d alakohdassa tarkoitettua pakolaisen aseman sille, johon kyseinen puuttuminen kohdistuu, sillä jotta asianomaisia tekoja voitaisiin pitää vainona, kyseessä on oltava tämän vapauden ”vakava loukkaus”, joka vaikuttaa asianomaisen henkilöön merkittävästi. Lisäksi ”uskonnonvapautta koskevan oikeuden loukkaus voi olla direktiivin [2011/95]

46 Roomassa 4.11.1950 allekirjoitettu ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehty yleissopimus (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus).

47 Perusoikeuskirjan 10 artiklan, jonka otsikkona on ”Ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus”, 1 kohdassa määrätään, että ”jokaisella on oikeus ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapauteen. Tämä oikeus sisältää vapauden vaihtaa uskontoa tai vakaumusta ja vapauden tunnustaa uskontoa tai vakaumusta joko yksin tai yhdessä muiden kanssa julkisesti tai yksityisesti jumalanpalveluksissa, opettamalla, hartaudenharjoituksissa ja uskonnollisin menoin”.

48 Ks. tuomio 5.9.2012, Y ja Z (C-71/11 ja C-99/11, EU:C:2012:518, 56 kohta).

9 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua vainoa, jos turvanpaikanhakija sen vuoksi, että hän käyttää tätä vapautta alkuperämaassaan, altistuu todelliselle vaaralle siitä, että hän esimerkiksi joutuu syytteenpanon kohteeksi taikka epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai seuraamuksen kohteeksi jonkin [tämän] direktiivin 6 artiklassa tarkoitettun toimijan taholta”.⁴⁹

56. Unionin tuomioistuimen vahvistamista ja edellä toistetuista periaatteista seuraa, että se, onko kyse uskontoon perustuvasta vainosta, riippuu turvapaikanhakijan uskonnonvapauteen puuttumisen vakavuudesta – sillä puuttumisen täytyy merkitä tämän vapauden loukkausta – sekä niiden tekojen vakavuudesta, joiden kohteeksi hakija joutuu sen vuoksi, että hän on käyttänyt kyseistä vapautta alkuperämaassaan, ja nämä kaksi osaa ovat toisistaan riippumattomia.⁵⁰

57. Tällaisessa yhteydessä sillä perusteella, että hakijan alkuperämaassa asetetut uskonnonvapauden rajoitukset ja seuraamukset tällaisiin rajoituksiin liittyvien kieltojen rikkomisesta on perusteltu tarpeella turvata yleinen järjestys, turvallisuus, terveys tai moraalitässä maassa, ei voida automaattisesti sulkea pois direktiivin 2011/95 9 artiklassa tarkoitettua vainoa, joka on pidettävä erillään oikeutetusta pyrkimisestä tällaiseen tavoitteeseen.⁵¹

58. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että joidenkin jäsenvaltioiden lainsäädännössä hyväksytään uskonnonvapauden rajoitukset, joilla on tarkoitus turvata yleistä järjestystä tai yleistä turvallisuutta taikka suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaisesti.⁵² Kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen 7.11.2013 antamansa tuomion X ym. (C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:720) 66 kohdassa sukupuolisen suuntautumisen käsitteestä esittämä täsmennys,⁵³ ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, voivatko jäsenvaltioiden kansallisen oikeuden mukaan rikoksina pidettävät teot kuulua unionin oikeudessa tarkoitettun uskonnon käsitteen soveltamisalaan ja voiko tällaisista teoista rankaiseminen hakijan alkuperämaassa merkitä direktiivin 2011/95 9 artiklassa tarkoitettua vainoa.

59. Vaikka analogisesti unionin tuomioistuimen 7.11.2013 antamansa tuomion X ym. (C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:720) 66 kohdassa esittämän toteamuksen kanssa on katsottava, että direktiivin 2011/95 10 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettun uskonnon käsite ei koske lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön mukaan rikoksina pidettäviä tekoja, sen sijaan siitä, että tässä lainsäädännössä voidaan säätää rajoituksia uskonnonvapauden käyttämiseksi kieltämällä tietynlainen käyttäytyminen ja rankaisemalla näiden kieltojen rikkomisesta rikosoikeudellisilla seuraamuksilla ja jopa vankeusrangaistuksella,⁵⁴ ei voida tehdä minkäänlaisia lopullisia johtopäätöksiä direktiivin 2011/95 9 artiklassa tarkoitettujen vainoksi katsottavien tekojen käsitteen tulkinnasta ja soveltamisesta, eikä sillä perusteella voida mitenkään automaattisesti jättää

49 Tuomio 5.9.2012, Y ja Z (C-71/11 ja C-99/11, EU:C:2012:518, 67 kohta). On huomattava, että unionin tuomioistuimen tässä 67 kohdassa esittämä vainon määritelmä poikkeaa saman tuomion 61 kohdasta ilmenevästä suppeammasta määritelmästä sen tarkastellessa sitä, kuinka vakavalle vaaralle turvapaikanhakijan on altistuttava. Kun unionin tuomioistuin viittaa kyseisessä 67 kohdassa ”todelliseen vaaraan siitä, että hän esimerkiksi joutuu syytteenpanon kohteeksi taikka epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai seuraamuksen kohteeksi” (kursivointi tässä), 61 kohdassa pidetään pois suljettuna sitä, että ”tekoja, – joiden vakavuus ei vastaa sellaisten perustavanlaatuisen ihmisoikeuksien loukkausta, joista ei voida poiketa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 15 artiklan 2 kappaleen nojalla”, voitaisiin pitää direktiivin 2011/95 9 artiklan 1 kohdassa ja Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa tarkoitettuna vainona. On syytä korostaa, että 67 kohdassa esitetty määritelmä näyttäisi vastaavan enemmän direktiivin 2011/95 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan sanamuotoa, jossa viitataan *ainoastaan ohjeellisesti*, kuten unionin tuomioistuin itsekin myöntää tämän saman tuomion 57 kohdassa, tekoihin, joiden vakavuus voidaan rinnastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 15 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettuihin tapauksiin.

50 Siten teot, jotka merkitsevät uskonnonvapauden vakavaa loukkausta, voivat itsessään olla vainoksi katsottavia tekoja, samoin kuin tämän vapauden vähemmän merkittävät rajoitukset, jos repressio niiden osalta on riittävän ankaraa.

51 Ks. edellytyksistä, joiden täytyessä uskonnonvapauden rajoitukset voidaan hyväksyä, UN Human Rights Committee (HRC), CCPR General Comment No. 22: Article 18 (Freedom of Thought, Conscience or Religion), 30 July 1993, CCPR/C/21/Rev.1/Add.4 (saatavilla osoitteessa <http://www.refworld.org/docid/453883fb22.html>).

52 Ks. katsaus Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden tätä alaa koskevasta lainsäädännöstä vuodelta 2010 olevassa tutkimuksessa, jonka Euroopan neuvosto on julkaissut, *Blasphemy, insult and Hatred: finding answers in a democratic society*, s. 18– (saatavilla osoitteessa <http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-STD%282010%29047-e#page=19>).

53 Unionin tuomioistuin täsmentää kyseisessä 66 kohdassa, että ”direktiivin 10 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan sukupuoliseen suuntautumiseen ei voida katsoa kuuluvan tekoja, joita jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaan pidetään rangaistavina”.

54 Unkarin hallituksen tavoin katsoa, että tämä kysymys on täysin spekulatiivinen ja ettei sillä ole merkitystä pääasian ratkaisun kannalta.

tämän käsitteen ulkopuolelle samoista rikoksista rankaisemista hakijan alkuperämaassa. Toiminta, joka saattaa olla kiellettyä, ja siitä seuraavat uskonnonvapauden rajoitukset voivat vaihdella jyrkästi kussakin oikeusjärjestyksessä rikosten tunnusmerkistöjen määrittämisessä käytetyille käsitteille annetun määritelmän mukaan⁵⁵ sekä tällaisilla kielloilla tavoiteltujen päämäärien osalta ”yleisen järjestyksen”, ”yleisen turvallisuuden” tai ”moraalin” kaltaisille käsitteille annetun määritelmän mukaan. Toisaalta, mikä on vielä perustavanlaatuisempaa, tällaisten rikosten tekemisestä seuraavien rangaistusten ankaruutta sekä säädettyjen ja konkreettisesti sovellettujen rangaistusten mahdollista kohtuuttomuutta tai syrjivyyttä ei voida missään tapauksessa jättää huomiotta.

60. Arvioitaessa, onko pelkästään se, että turvapaikanhakijan alkuperämaan lainsäädännössä kriminalisoidaan uskonnonvapauden käyttämiseen liittyvä toiminta, kuten kääntymys, uskon julkinen tunnustaminen, uskonnollisiin seremonioihin julkisesti tai yksityisesti osallistuminen, uskonnonopetus ja uskuntoon kääntäminen, ja määrätään siitä vankeusrangaistus ja jopa kuolemanrangaistus, riittävä peruste katsoa, että kyse on direktiivin 2011/95 9 artiklassa tarkoitettusta vainosta, katson, että vastaus tähän kysymykseen riippuu olennaisesti siitä, miten tällaisia seuraamuksia tosiasiallisesti sovelletaan.

61. Asioissa, joissa on kyse uskonnonvapauden käyttämiseen liittyvien tekojen rikosoikeudellisesta rangaistavuudesta, on ensiarvoisen tärkeää, että turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastaavilla viranomaisilla on hakijan lausumien ja tämän mahdollisesti esittämien asiakirjojen lisäksi käytettävissään mahdollisimman täydelliset ajan tasalle saatetut, luotettavista lähteistä saadut tiedot siitä, miten tällaisista teoista säädettyjä seuraamuksia konkreettisesti sovelletaan hakijan alkuperämaassa, jotta ne voivat todeta, millaisessa vaarassa tämä hakija on henkilökohtaisen tilanteensa ja kaikkien häntä koskevien olosuhteiden perusteella joutua tilanteeseen, jossa hänelle määrätään tällaisia seuraamuksia.⁵⁶

62. Todettakoon vielä, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on äskettäin ratkaissut kolme asiaa, jotka koskevat kristinuskoon kääntyneiden Iranin kansalaisten tekemien turvapaikkahakemusten hylkäämistä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen suuri jaosto katsoi 23.3.2016 antamassaan tuomiossa *F. G. v. Ruotsi*, että ”kyse olisi [Euroopan ihmisoikeussopimuksen] 2 ja 3 artiklan rikkomisesta, jos valittaja palautettaisiin Iraniin ilman, että Ruotsin viranomaiset ovat arvioineet *ex nunc* hänen kääntymyksensä seurauksia”.⁵⁷ Sen sijaan 5.7.2016 antamassaan ratkaisussa *T. M. ja Y. A. v. Alankomaiden kuningaskunta*⁵⁸ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin hylkäsi valittajien hakemuksen selvästi perusteettomana ja katsoi, että asiassa ei ollut perusteita kyseenalaistaa Alankomaiden viranomaisten arviointia, jonka mukaan valittajien kertomus heidän väitetystä kääntymyksestään ei ollut uskottava. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi myös 19.12.2017 antamassaan tuomiossa *A. v. Sveitsi*, ettei kyse ollut Euroopan ihmisoikeussopimuksen 2 ja 3 artiklan rikkomisesta, eikä se pitänyt epäasianmukaisena Sveitsin viranomaisten arviointia, jonka mukaan kääntymyksen tehneet henkilöt, jotka eivät jo olleet Iranin viranomaisten tiedossa muistakaan syistä kuin kääntymyksensä vuoksi ja jotka aikoivat harjoittaa uskoaan huomaamattomasti, eivät olleet vaarassa joutua kohdelluiksi näiden määräysten vastaisesti.⁵⁹ Tässä tarkoituksessa kyseinen tuomioistuin teki eron käsiteltäväkseen saatetun asian ja unionin tuomioistuimen 5.9.2012 antaman tuomion *Y ja Z (C-71/11 ja C-99/11, EU:C:2012:518)*⁶⁰ taustalla olleiden asioiden välillä.

55 Palatakseni ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen viittaukseen Kreikan lainsäädäntöön, joka koskee uskuntoon kääntymistä ja johon Euroopan ihmisoikeustuomioistuin otti kantaa 25.5.1993 antamassaan tuomiossa *Kokkinakis v. Kreikka (CE:ECHR:1993:0525JUD001430788)*, uskonnonvapauden käyttämiseen kohdistuu ilmeisen erilainen vaikutus sen mukaan, määritelläänkö kiellon kohteena oleva ”uskuntoon kääntäminen” ”toiminnaksi, – – joka tarjoaa aineellisia tai sosiaalisia etuja [tiettyyn] kirkkoon liittämiseksi tai jolla painostetaan ahdingossa tai puutteessa olevia henkilöitä” (ks. kyseisen tuomion 48 kohta), vai muun uskonnon kuin kyseessä olevan valtion virallisen uskonnon kaikenlaisiksi julkiseksi tunnustamiseksi.

56 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 23.3.2016 antamassa tuomiossa *F. G. v. Ruotsi (CE:ECHR:2016:0323JUD004361111)* on viittauksia useisiin tuoreisiin tietolähteisiin, jotka koskevat uskonnonvapauden käyttämistä Iranissa ja kristinuskoon kääntyneiden iranilaisten kohtelua.

57 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 23.3.2016, *F. G. v. Ruotsi*, CE:ECHR:2016:0323JUD004361111, 158 kohta.

58 CE:ECHR:2016:0705DEC000020916.

59 CE:ECHR:2017:1219JUD006034216.

60 *Ibidem*, 44 ja 45 kohta.

63. Edellä mainitusta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen viimeisen tuomion taustalla olleesta asiasta on esitettävä kaksi huomiota. Ensinnäkin kyseisen asian valittaja (kuten valittaja asiassa, jossa annettiin 23.3.2016 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio F. G. v. Ruotsi, CE:ECHR:2016:0323JUD004361111) oli tehnyt kääntymyksen lähdettyään Iranista. Hänen turvapaikkahakemuksensa koski siten ”sur place” -tilanteessa ilmennyttä kansainvälisen suojelun tarvetta direktiivin 2011/95 5 artiklan mukaisesti. Kuten Euroopan ihmisoikeustuomioistuin korosti kyseisessä tuomiossa uskontoon perustuvista turvapaikkahakemuksista annettuihin suuntaviivoihin viitaten, kun turvapaikanhakija vetoaa kääntymykseen ”sur place” -tilanteessa, uskottavuus saattaa aiheuttaa erityistä huolta ja olosuhteita ja kääntymystä on syytä tutkia huolella ja perusteellisesti.⁶¹ Lisäksi, kuten Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on niin ikään todennut, tämänkaltaisissa asioissa mahdollista vainoa harjoittavilla toimijoilla on taipumus antaa vähemmän painoarvoa sur place -tilanteissa tapahtuneille kääntymyksille, koska ne ovat usein opportunistisia.⁶² Sitä vastoin pääasian tapauksessa Fathin kääntymys tapahtui hänen ollessaan vielä Iranissa ja hänen kertomansa mukaan Iranin viranomaiset olivat siitä tietoisia.⁶³ Nämä kaksi seikkaa on otettava asianmukaisesti huomioon arvioitaessa seurauksia, joita hänelle aiheutuisi, jos hän palaisi alkuperämaahansa. Toiseksi toimivaltaisen viranomaisen on mielestäni noudatettava erityistä varovaisuutta, kun se arvioiessaan, kuinka suuressa vaarassa henkilö on todellisuudessa joutua vainoksi katsottavien tekojen kohteeksi, ottaa huomioon mahdollisuuden, että hakija voisi maahansa palattuaan päättää ”harjoittaa uskoaan huomaamattomasti”. Huomattakoon, että 5.9.2012 antamansa tuomion Y ja Z (C-71/11 ja C-99/11, EU:C:2012:518) 79 kohdassa unionin tuomioistuin täsmensi, että sillä, että asianomainen henkilö ”voisi välttää tämän vaaran luopumalla tietystä uskonnollisesta toiminnasta, ei lähtökohtaisesti ole merkitystä”. Uskonnollista vakaumusta, identiteettiä tai elämäntapaa, jotka ovat osa uskonnon käsitettä Geneven yleissopimuksen 1 artiklan A kohdassa ja siten direktiivin 2011/95 10 artiklassa tarkoitetulla tavalla, on pidettävä ihmisen identiteetin kannalta niin perustavanlaatuisina, ettei ketään voida pakottaa peittelemään tai muuttamaan niitä tai luopumaan niistä vainon välttämiseksi.⁶⁴

64. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa kuudenteen ennakkoratkaisukysymyksen siten, että direktiivin 2011/95 9 artiklassa tarkoitettu vaino uskontoon liittyvistä syistä riippuu turvapaikanhakijan uskonnonvapauden puuttumisen vakavuudesta sekä niiden tekojen vakavuudesta, joille tämä hakija altistuu käyttäessään kyseistä vapautta alkuperämaassaan. Sillä perusteella, että hakijan alkuperämaassa asetetut uskonnonvapauden rajoitukset ja seuraamukset tällaisiin rajoituksiin liittyvien kieltojen rikkomisesta on perusteltu tarpeella turvata yleinen järjestys, turvallisuus, terveys tai moraalitässä maassa, ei voida automaattisesti sulkea pois direktiivin 2011/95 9 artiklassa tarkoitettua vainoa. Se, että turvapaikanhakijan alkuperämaan lainsäädännössä säädetään uskonnonvapauden käyttämiseen liittyvästä toiminnasta, kuten uskonnollisesta kääntymyksestä tai käännättämisestä, kohtuuttomia tai syrjiviä seuraamuksia ja jopa kuolemanrangaistus, on riittävä peruste katsoa, että kyse on direktiivin 2011/95 9 artiklassa tarkoitettua vainosta, jos osoittautuu, että tällaisia seuraamuksia tosiasiallisesti sovelletaan ja on todellinen vaara, että hakijalle määrätään tällaisia seuraamuksia, jos hän palaa tähän maahan.

61 Ks. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 19.12.2017, A. v. Sveitsi, CE:ECHR:2017:1219JUD006034216.

62 Euroopan ihmisoikeustuomioistuin täsmensi 23.3.2016 antamassaan tuomiossa F. G. v. Ruotsi ”Guidelines on Religion-based Refugee Claims” -asiakirjan perusteella, että ”laskelmoiva” toiminta, jonka tavoitteena on yksinomaan saada lupa jäädä valtioon, jolle turvapaikkahakemus on tehty, ei johda perusteltuun pelkoon vainosta hakijan alkuperämaassa, jos tämän toiminnan opportunistinen luonne on kaikille ilmeistä, myös tämän maan viranomaisille (123 kohta). Tämä perustelu esiintyy myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 19.12.2017 antamassa tuomiossa A. v. Sveitsi (CE:ECHR:2017:1219JUD006034216, 43 kohta).

63 Tässä suhteessa on huomattava ennakkoratkaisupyynnön olevan ristiriitainen. Tosiseikkojen selostuksessa todetaan, että Fathi oli pidätysajankohtanaan pakotettu tunnustamaan kääntymisensä kristinuskoon, minkä vuoksi voidaan ajatella, että Iranin viranomaiset olivat tietoisia hänen uskonnollisesta suuntautumisestaan. Toisaalta perusteluissa, joiden vuoksi seitsemäs ennakkoratkaisukysymys on esitetty, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa Fathin ilmoittaneen, ettei Iranin viranomaisilla ollut mitään todisteita saati minkäänlaista tietoa hänen kääntymyksestään ja kristinuskostaan.

64 Ks. vastaavasti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 23.3.2016, F. G. v. Ruotsi (CE:ECHR:2016:0323JUD004361111, 52 kohta).

III Ratkaisuehdotus

Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että Administrativen sad Sofia-Gradin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin vastataan seuraavasti:

- 1) Kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta 26.6.2013 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 604/2013 on tulkittava siten, että jäsenvaltio, joka tutkii aineellisesti sille esitetyn kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, ei ole velvollinen tekemään etukäteen muodollista päätöstä, jolla se toteaa olevansa asetuksen N:o 604/2013 nojalla toimivaltainen käsittelemään hakemuksen. Tämän jäsenvaltion on kuitenkin tämän asetuksen 4 artiklan 1 kohdan nojalla ilmoitettava hakijalle tämän artiklan 2 kohdassa säädettyjä menettelytapoja noudattaen siitä, että kyseisen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset käsittelevät hänen hakemuksensa, sekä syistä, joiden vuoksi se on katsonut olevansa vastuussa hakemuksen käsittelystä tämän asetuksen perusteella.
- 2) Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa jäsenvaltio, joka on käsitellyt sille tehdyn asetuksen N:o 604/2013 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettua kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, ei ole tehnyt nimenomaista päätöstä tämän asetuksen mukaisesta toimivallastaan tutkia kyseinen hakemus ja jossa ilmenee, että tämä jäsenvaltio ei ole soveltanut saman asetuksen 17 artiklan 1 kohdassa säädettyä harkintavaltalauseketta, kansallisen tuomioistuimen, jossa on nostettu kanne kyseisen hakemuksen hylkäämisestä tehdystä päätöksestä, ei ole tutkittava viran puolesta, sovelletaanko kyseistä asetusta hakijaan.
- 3) Vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU 10 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 2 kohtaa on tulkittava siten, että kansainvälistä suojelua hakevan, joka vetoaa hakemuksensa tueksi uskontoon liittyviin syihin perustuvan vainon vaaraan, ei täydy uskoaan koskevien väitteidensä tueksi antaa lausumia tai esittää asiakirjoja uskonnon käsitteen, sellaisena kuin se on määritelty direktiivin 2011/95 10 artiklan 1 kohdan b alakohdassa, kaikista osatekijöistä. Erityisesti tällaisen hakijan ei täydy välttämättä vedota hakemuksensa hylkäämisen uhalla kyseiseen uskoon liittyvien tai sen määräämien toimien julkiseen toteuttamiseen tai tämän uskon kanssa ristiriitaisista toimista pidättäytymiseen tai osoittaa asiakirjojen avulla väitteidensä paikkansapitävyyttä tältä osin.
- 4) Direktiivin 2011/95 9 artiklassa tarkoitettu vaino uskontoon liittyvistä syistä riippuu turvapaikanhakijan uskonnonvapautteen puuttumisen vakavuudesta sekä niiden tekojen vakavuudesta, joille tämä hakija altistuu käyttäessään kyseistä vapautta alkuperämaassaan. Sillä perusteella, että hakijan alkuperämaassa asetetut uskonnonvapauden rajoitukset ja seuraamukset tällaisiin rajoituksiin liittyvien kieltojen rikkomisesta on perusteltu tarpeella turvata yleinen järjestys, turvallisuus, terveys tai moraalitässä maassa, ei voida automaattisesti sulkea pois direktiivin 2011/95 9 artiklassa tarkoitettua vainoa. Se, että turvapaikanhakijan alkuperämaan lainsäädännössä säädetään uskonnonvapauden käyttämiseen liittyvästä toiminnasta, kuten uskonnollisesta kääntymyksestä tai käännäytymisestä, kohtuuttomia tai syrjiviä seuraamuksia ja jopa kuolemanrangaistus, on riittävä peruste katsoa, että kyse on direktiivin 2011/95 9 artiklassa tarkoitettua vainoa, jos osoittautuu, että tällaisia seuraamuksia tosiasiallisesti sovelletaan ja on todellinen vaara, että hakijalle määrätään tällaisia seuraamuksia, jos hän palaa tähän maahan.